

Stiftelsesklagenemnda

Stiftelsesklagenemndas avgjørelse i sak 2024/0817

Stiftelsesklagenemndas avgjørelse av klage av 18. desember 2023 fra Odd Ryghs stiftelse (org.nr. 965 292 322) på Stiftelsestilsynets vedtak av 13. desember 2023.

Saken gjelder Stiftelsestilsynets vedtak om å avslå søknad om dispensasjon fra stiftelsesloven § 27 tredje ledd.

Spørsmålet i klagesaken er om styret i Odd Ryghs stiftelse omfattes av kravet til styrets sammensetning i stiftelsesloven § 27 tredje ledd, og om det i så fall skal gis dispensasjon fra kravet, jf. stiftelsesloven § 27 femte ledd.

1 Stiftelsesklagenemndas kompetanse og sammensetning

Stiftelsesklagenemndas kompetanse er fastsatt i lov 15. juni 2001 nr. 59 om stiftelser (stiftelsesloven) § 7a. Etter bestemmelsen avgjør Stiftelsesklagenemnda klager på enkeltvedtak fattet av Stiftelsestilsynet i samsvar med blant annet stiftelsesloven.

Stiftelsesklagenemnda kan prøve alle sider av saken, jf. lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) § 34. Klagen er fremsatt i rett tid og vilkårene for å behandle klagen er til stede, jf. forvaltningsloven §§ 29 og 32.

Ved Stiftelsesklagenemndas behandling og avgjørelse av klagen deltok lederen Gudmund Knudsen og medlemmene Kamilla Silseth og Henning Sollid.

2 Sakens bakgrunn i hovedtrekk

Odd Ryghs stiftelse, org. nr. 965 292 322, (heretter stiftelsen eller klager) ble opprettet 29. desember 1983. Stiftelsen ble opprettet av Odd Rygh & Co AS (heretter selskapet) som også avga grunnkapitalen på 4 400 000 kroner. Odd Rygh eide 95 prosent av aksjene i selskapet, og hadde dermed «bestemmende innflytelse» over selskapet, jf. stiftelsesloven § 4 andre ledd. Resten av aksjene var eid av Odd Ryghs kone. Selskapet ble oppløst i forbindelse med at Odd Rygh døde i 2013. Styret i stiftelsen består i dag av Thomas Rygh, Øyvind Rygh og Jørgen Rygh som alle er sønner av Odd Rygh.

Stiftelsens formål er å gi økonomisk støtte til kristent arbeid, hjelp til mennesker i nød i inn og utland, katastrofearbeid, arbeid for rusavhengige, og utdanning eller andre stimulerende tiltak for barn og unge, jf. vedtektene § 2.

Odd Ryghs stiftelse søkte 3. august 2023 om dispensasjon fra kravene til styrets sammensetning etter stiftelsesloven § 27 tredje ledd alternativ b). Stiftelsen la i søknaden til grunn at det var Odd Rygh, og ikke selskapet, som var oppretter og hadde avgitt grunnkapitalen, og at det derfor var behov for dispensasjon etter kravene i stiftelsesloven § 27 tredje ledd alternativ b).

Stiftelsen ønsket at styret skulle suppleres av tre av Odd Ryghs barnebarn, som har sagt seg villige til å ta på seg vervet som styremedlem. I søknaden viser stiftelsen til at de har søkt etter eksterne personer som kan sitte i styret, men at dette ikke har lyktes da styrevervet er ulønnet og til dels arbeidskrevende. Personer som ikke har en tilknytning til Odd Rygh, stiftelsens

Postadresse:

Postboks 511 Sentrum
5805 Bergen

Besøksadresse:

Zander Kaaes gate 7
5015 Bergen

Telefon: +47 55 19 30 00 post@knse.no

historie og stiftelsens ulike hjelpeprosjekter ønsker etter det opplyste ikke å påta seg et slikt ubetalt verv.

Stiftelsestilsynet ba 11. oktober 2023 om ytterligere informasjon fra stiftelsen. Tilsynet viste blant annet til at etter stiftelsens vedtekter skal styret bestå av 3-5 personer. Dersom tilsynet innvilget dispensasjon, ville styret få seks medlemmer, og stiftelsen måtte i så fall først søke om en vedtektsendring av styresammensetningen. Tilsynet ønsket også et svar på om styret hadde vurdert å gi nytt styremedlem tilbud om styregodtgjørelse i tråd med stiftelsesloven § 40.

Stiftelsen ga 29. november 2023 ytterligere informasjon. Stiftelsen avklarte blant annet at den ville opprettholde vedtektsbestemmelsen om at styret skulle bestå av 3-5 personer, og at Jørgen Rygh ville tre ut av styret for å få et korrekt antall styremedlemmer.

Stiftelsestilsynet traff 13. desember 2023 vedtak om å avslå stiftelsens søknad om dispensasjon fra stiftelsesloven § 27. Tilsynet kom til at stiftelsens styresammensetning var i strid med stiftelsesloven § 27 tredje ledd alternativ b), og fant heller ikke grunn til å innvilge dispensasjon fra bestemmelsen, jf. bestemmelsens femte ledd.

Advokat Henning Brath påklaget vedtaket på vegne av stiftelsen 18. desember 2023.

Stiftelsestilsynet ba om ytterligere opplysninger i brev 10. april 2024. Tilsynet viste til at klager i søknaden omtalte Odd Rygh som oppretter av stiftelsen, mens det i klagen ble forutsatt at selskapet Odd Rygh & Co AS var oppretter. Tilsynet viste videre til at et gavebrev fra selskapet til stiftelsen datert 29. desember 1983 kunne tale for at dette brevet var stiftelsesdokumentet. Gavebrevet inneholdt imidlertid ingen opplysninger om stiftelsens navn, formål, styresammensetning og styrevalg; det omhandlet kun overføringen av en formuesverdi til stiftelsen. Tilsynet mente at disse omstendighetene talte mot at gavebrevet var stiftelsesdokumentet, og etterspurte det reelle stiftelsesdokumentet.

På vegne av klager sendte advokat Brath inn ytterligere informasjon 15. april 2024. Klager la til grunn at gavebrevet fra selskapet til stiftelsen datert 29. desember 1983 utgjorde stiftelsesdokumentet. Stiftelsen er ikke kjent med andre stiftelsesdokumenter.

Stiftelsestilsynet oversendte saken med innstilling til Stiftelsesklagenemnda 22. mai 2024.

Stiftelsesklagenemnda holdt nemndsmøte og avgjorde saken 12. september 2024.

3 Stiftelsestilsynets vedtak

Vedtaket av 13. desember 2023 lyder:

«ODD RYGHS STIFTELSE gis ikke dispensasjon fra krav til styrets sammensetning i stiftelsesloven § 27 tredje ledd bokstav b.»

Stiftelsestilsynets avslag er begrunnet med at stiftelsens styresammensetning er i strid med stiftelsesloven § 27 tredje ledd alternativ b), og at det ikke foreligger tungtveiende grunner for å innvilge dispensasjon fra bestemmelsen, jf. femte ledd.

Så vidt Stiftelsesklagenemnda forstår mener tilsynet at selv om det er selskapet som har avgitt grunnkapitalen, er det reelt Odd Rygh personlig som har gjort dette. Han eide 95 prosent av aksjene i selskapet, og hadde dermed bestemmende innflytelse over dette. Tilsynet viser blant annet til Ot.prp. nr. 15 (2000-2001) side 52 der det heter:

«Departementet vil også understreke at det avgjørende vil være hvem som reelt har stilt grunnkapitalen til disposisjon. I et tilfelle hvor den som reelt avgir formuesverdien, kanaliserer denne gjennom en tredjeperson, slik at det er tredjepersonen som formelt avgir formuesverdien, er det med andre ord den førstnevnte personen som rammes av bestemmelsen.»

Stiftelsestilsynet vurderer om alternativet i bokstav d) i stiftelsesloven § 27 tredje ledd kommer til anvendelse. Dette alternativet gjelder der den som har avgitt grunnkapitalen er en juridisk person, så som et aksjeselskap. Bestemmelsen identifiserer den som har slik innflytelse over selskapet som nevnt i loven § 4 tredje ledd, dvs. som har bestemmende innflytelse over selskapet, og hans eller hennes nærstående, med selskapet. Tilsynet mener imidlertid at dette alternativet ikke gjelder i saken fordi Odd Rygh & Co AS er oppløst. Videre vurderer Stiftelsestilsynet om det likevel skal gis dispensasjon fra kravet til styrets sammensetning i loven § 27 tredje ledd, jf. § 27 femte ledd. Tilsynet kan ikke se at det foreligger tungtveiende grunner for at det bør gis dispensasjon. Tilsynet viser i denne sammenheng til det ikke kan se at vedtektene hindrer at det betales godtgjørelse til styremedlemmene dersom det er dette som skal til for å få et styre som er i samsvar med kravet til styrets sammensetning i loven § 27 tredje ledd.

4 Klagers anførsler

Klager gjør gjeldende at kravet til styrets sammensetning i stiftelsesloven § 27 tredje ledd ikke gjelder for stiftelsen, og at bestemmelsen ikke er til hinder for styrets sammensetning. Dersom Stiftelsesklagenemnda likevel skulle komme til at bestemmelsen gjelder, anfører klager subsidiært at det bør gis dispensasjon fra kravet til styrets sammensetning i stiftelsesloven § 27 tredje ledd.

Klagers anførsler kan oppsummeres slik:

- Klager viser til at Stiftelsestilsynet har foretatt en identifikasjon mellom Odd Rygh og selskapet. Klager anfører at det ikke er riktig å foreta en slik identifikasjon. I denne sammenheng viser klager til ordlyden i stiftelsesloven § 27 tredje ledd alternativ d), der det står «person som har slik innflytelse som nevnt i § 4 tredje ledd over den juridiske personen [...]». Klager påpeker at selskapet ble slettet i 2013, da Odd Rygh og hans kone gikk bort. Odd Ryghs barn og barnebarn kan ikke ha bestemmende innflytelse over et selskap som ikke lenger eksisterer. Klager anfører dermed at stiftelsesloven § 27 tredje ledd alternativ d) etter sin ordlyd ikke kommer til anvendelse.
- Heller ikke stiftelsesloven § 27 tredje ledd alternativ b) kommer til anvendelse for stiftelsen. Klager mener at lovgiver i loven § 27 tredje ledd alternativ b) klart har sondret mellom de aktuelle styremedlemmenes forhold til oppretteren som fysisk person, og situasjoner etter bestemmelsens alternativ d) der det er en juridisk person som er oppretter. I denne sammenheng anfører klager at selskapet var en realitet, og ikke pro forma. Det var aldri tale om å kanalisere midler fra Odd Rygh via selskapet til stiftelsen. Selskapet stilte, i kraft av å være en egen juridisk person, midlene til disposisjon for stiftelsen.
- Stiftelsesloven § 27 må forstås ut fra hensynet til stiftelsens selvstendighet. Det må være tilstrekkelig realitet i opprettelsen av stiftelsen og stiftelsens autonomi må ivaretas.
- Videre viser klager til at hensynene bak kravene til styresammensetning ikke gjør seg gjeldende for stiftelsen. Grunnen er at selskapet er slettet. Det er derfor ikke noen fare for at stiftelsens styremedlemmer vil ha andre interesser for øye, eller for at stiftelsens autonomi på andre måter skulle være truet av at styret bare består av Odd Ryghs barn og barnebarn.

5 Stiftelsestilsynets innstilling i klagesaken

Stiftelsestilsynet har i sin innstilling av 22. mai 2024 opprettholdt sitt tidligere vedtak i saken, og fastholder i det vesentlige begrunnelsen for vedtaket.

Stiftelsestilsynet har følgende ytterligere bemerkninger:

- Stiftelsestilsynet påpeker innledningsvis at saken er spesiell fordi den gjelder en søknad om dispensasjon som stiftelsen i klageomgangen mener det ikke skulle vært søkt om. Tilsynet forstår klager slik at hovedanførselen er at Odd Rygh ikke kan identifiseres med selskapet. Tilsynet viser i denne sammenheng til at stiftelsen i søknaden la til grunn at grunnkapitalen var avgitt av Odd Rygh selv.
- Videre understreker Stiftelsestilsynet at en ikke tillegger Odd Rygh noen skjulte motiver da grunnkapitalen ble gitt av selskapet. Det som blir avgjørende for vurderingen er det objektivt konstaterbare i at Odd Rygh eide 95 prosent av selskapet som avga grunnkapitalen. Tilsynet legger fortsatt til grunn at Odd Rygh kan identifiseres med selskapet, og at stiftelsens styre derfor rammes av stiftelsesloven § 27 tredje ledd alternativ b).

6 Stiftelsesklagenemndas syn på saken

Saken gjelder klage over Stiftelsestilsynets vedtak 13. desember 2023 om å avslå Odd Ryghs stiftelses søknad om dispensasjon fra kravene til styrets sammensetning i stiftelsesloven § 27 tredje ledd.

Stiftelsesloven § 27 tredje ledd stiller krav til styresammensetningen i en stiftelse, og angir kategorier av personer som ikke «hver for seg eller sammen» kan være «de eneste medlemmer av styret». Stiftelsesloven § 27 femte ledd gir hjemmel til å gjøre unntak fra dette kravet til styrets sammensetning.

Spørsmålet for Stiftelsesklagenemnda er for det første om kravet til styrets sammensetning i stiftelsesloven § 27 tredje ledd gjelder for stiftelsen.

Stiftelsesloven § 27 tredje ledd lyder:

«Følgende personer kan ikke hver for seg eller sammen være de eneste medlemmer av styret:

- a. den som har avgitt en formuesverdi som inngår som grunnkapital i stiftelsen,*
- b. nærstående av den som har avgitt en formuesverdi som inngår som grunnkapital i stiftelsen,*
- c. person som har tillitsverv i, eller står i et ansettelses- eller underordningsforhold til den som har avgitt en formuesverdi som inngår som grunnkapital i stiftelsen,*
- d. hvis den som har avgitt en formuesverdi som inngår som grunnkapital i stiftelsen, er en juridisk person, person som har slik innflytelse som nevnt i § 4 tredje ledd over den juridiske personen, og hans eller hennes nærstående.»*

Kravet til styrets sammensetning i loven § 27 tredje ledd har til formål å støtte opp under selvstendighetskravet i stiftelsesretten. Det skal være en realitet i at den som overfører formuesverdier til en stiftelse som inngår i stiftelsens grunnkapital ikke lenger har rådighet over midlene – heller ikke ved at han alene eller andre som står han eller henne nær er de eneste medlemmene av styret.

Alternativ d) i loven § 27 tredje ledd gjelder der den som har avgitt grunnkapitalen til en stiftelse er en juridisk person, så som et aksjeselskap. Bestemmelsen identifiserer i slike tilfeller aksjeselskapet med den som har bestemmende innflytelse over selskapet og hans eller hennes nærstående. Hvem som er nærstående er legaldefinert i stiftelsesloven § 5. Ifølge loven § 5 alternativ b) vil blant annet slektninger i rett opp- eller nedstigende linje, dvs. barn og barnebarn, være nærstående.

Det er på det rene at Odd Rygh som eier av 95 prosent av aksjene i selskapet hadde bestemmende innflytelse over Odd Rygh & Co AS, jf. stiftelsesloven § 4 tredje ledd. Det er dermed i utgangspunktet ikke tvilsomt at Odd Rygh og hans nærstående ikke kan være de eneste styremedlemmene i stiftelsen.

Klager mener at § 27 tredje ledd d) likevel ikke gjelder fordi Odd Rygh & Co AS er oppløst. Så vidt Stiftelsesklagenemnda forstår er tilsynet av samme oppfatning. Nemnda har et annet syn på dette, og mener at alternativ d) i loven § 27 tredje ledd også gjelder etter at selskapet som i sin tid avga grunnkapitalen er oppløst. Nemnda kan ikke være enig i at ordlyden stenger for en slik tolkning av bestemmelsen. Når bestemmelsen identifiserer person som «har» bestemmende innflytelse over selskapet med selskapet selv, sikter dette etter nemndas syn til hvem som hadde slik innflytelse da grunnkapitalen ble avgitt. Dermed er også den kretsen som selskapet skal identifiseres med bestemt, og det hindrer ikke senere anvendelse av bestemmelsen at selskapet senere blir oppløst. Etter nemndas syn støttes en slik forståelse av formålet med bestemmelsen. Tredje ledd skal sikre at styret ikke utelukkende består av personer med en økonomisk, historisk eller annen tilknytning til den som i sin tid avga grunnkapitalen. Lovgrunnen er at dette kan påvirke styrets vurdering i styresaker. Dette er hensyn som gjør seg gjeldende uavhengig av om selskapet som kretsen i alternativ d) skal identifiseres med fortsatt eksisterer eller er oppløst. Dessuten tilsier sammenhengen med de øvrige alternativene i tredje ledd at identifikasjon etter alternativ d) ikke kan være avhengig av at selskapet fortsatt eksisterer. Det er ikke et vilkår for å anvende alternativ b) om nærstående til den som har avgitt grunnkapitalen at den som har avgitt grunnkapitalen fortsatt lever.

Stiftelsesklagenemnda mener etter dette at alternativ d) i stiftelsesloven § 27 tredje ledd gjelder i saken. Dette betyr at styret i stiftelsen ikke utelukkende kan bestå av Odd Ryghs barn og barnebarn og andre som er Odd Ryghs nærstående etter stiftelsesloven § 5.

Spørsmålet er så om det bør gjøres unntak fra kravet til styrets sammensetning i tredje ledd. Stiftelsen viser til at det har vært vanskelig å finne utenforstående personer som er villige til å sette av tid og motivasjon til å jobbe i stiftelsen og videreføre det arbeidet som er gjort i Odd Ryghs stiftelse i ca. 40 år. Personer som ikke har tilknytning til stifter, stiftelsens historie og de ulike hjelpeprosjektene vil dessverre ikke ha en slik ubetalt jobb.

Stiftelsesklagenemnda har forståelse for at det kan være vanskelig å finne utenforstående styremedlemmer, men kan ikke se at dette er et problem som er så spesielt for Odd Ryghs stiftelse at det kan gi grunnlag for å unnta stiftelsen fra kravet til styrets sammensetning. Nemnda ser på kravet til styrets sammensetning i stiftelsesloven § 27 tredje ledd som sentralt for etterlevelsen av selvstendighetskravet i praksis. Det nærmere innholdet av kravet til styrets sammensetning ble inngående vurdert ved forberedelsen av stiftelsesloven. For å etterkomme innspill under høringsrunden om at lovutvalgets forslag var for strengt, foreslo departementet mindre vidtgående krav til styrets sammensetning enn det som var foreslått av lovutvalget, se Ot.prp. nr. 15 (2000-2001) side 51-52. Departementets forslag fikk tilslutning fra Stortinget. Som eksempel på et tilfelle der det bør kunne gis dispensasjon etter femte ledd nevner forarbeidene på side 52 i Ot.prp. nr. 15 (2000-2001) innsamlingsstiftelser der det er et større antall personer som står som bidragsytere. Det vil her ikke være en så nær identifikasjon mellom de det gjelder og formuesverdien at det kan reise problemer vedrørende uavhengigheten. Situasjonen i Odd Ryghs stiftelse er en helt annen enn i det nevnte eksempelet. Nemnda kan ikke se at det er grunnlag for unntak. Stiftelsesklagenemnda vil for øvrig, som Stiftelsestilsynet, peke på at om det ikke skulle være mulig å få noen til å påta seg styrevervet ulønnet, kan stiftelsen vurdere å yte et styrehonorar innenfor rammen av stiftelsesloven § 40.

7 Vedtak

Stiftelsesklagenemnda fatter etter dette følgende vedtak:

Stiftelsestilsynets vedtak 13. desember 2023 om å avslå Odd Ryghs stiftelses søknad om dispensasjon fra stiftelsesloven § 27 tredje ledd opprettholdes.

Vedtaket er endelig og kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd.

Vedtaket er enstemmig.

Bergen, 12. september 2024

Gudmund Knudsen
Leder

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen signatur